„Zoek uw knecht".

> Ik heb gedwaald als een verloren schaap; zoek uwen knecht, want uwe geboden heb ik niet vergeten. Psalm 119 : 176.

Hier spreekt een verdoolde.

Hij is afgeweken van het rechte pad. In plaats van zijn herder te volgen, zocht hij eigen paden op. Waarom ook niet? Hij kon immers elk oogenblik op het rechte pad, naar de kudde en naar zijn herder terugkeeren. Wat was er dan tegen, dat hij even zijwaarts afweek, waar het groene gras uit de verte wenkte?

En hij ging zijwaarts af. Echter slechts zoover, dat hij nog altoos de kudde in het oog hield en het geroep van den herder kon opvangen. Maar toen wenkte, iets verder op, nóg begeerlijker groen, en weer ging hij verder. En toen hij in 't eind terug wilde keeren, zag hij niets van de kudde, ontdekte hij niets van den herder meer, en hoe hij ook herwaarts en derwaarts liep, om de kudde op te sporen, hij zag in 't eind niets meer. Hij zocht, maar vond niet. En toen niets hielp, bleef hij staan. Waar heen? Hij wist het niet. Angst bekroop hem. En toen, in zijn wanhoop, riep hij 't uit: O, Herder, waar zijt gij? Hoort gij mij nog? En zoo gij mijn stem nog hoort, *„zoek gij mij"*. Mijn dolen en zoeken geeft geen uitkomst. Ik heb gedoold, gedoold gelijk een verloren schaap, overal heen, waar ik ook maar een uitweg vermoedde. Maar alles bleef teleurstelling. Ik zie geen pad of uitweg meer. Al *mijn* zoeken doet me slechts verder afdolen. En daarom, zoo ge mijn roepen nog hoort, o, trouwe herder, zoek *gij* mij op, en breng *gij* mij weer tot de kudde terug!

Het schoone beeld gaat uiteraard niet in *al* zijn trekken door. Een zóóver afgedwaald schaap van de kudde, zou, hoe 't ook blaatte, door den herder niet meer gehoord worden. Maar overgebracht op het afgedoolde kind van God, gaat, wat de Psalmist zegt, altoos door. Nooit kan het afgedoolde kind zóóver zijn afgeweken, of zijn Vader hoort 't nog. Hoort niet alleen zijn roepen, maar beluistert elke zucht van zijn hart.

Meer nog. In het beeld is het 't afgedoolde schaap, dat zijn herder tot zoeken aanspoort, maar de herder zelf wacht daar niet op. Reeds eer 't geroep uitging, is de trouwe herder op het weervinden van het verloren schaap uitgegaan. En ook als 't kind van God is afgedoold, wacht onze trouwe Vader niet tot 't verloren kind zelf gaat roepen: *Zoek mij*. Veeleer heeft zijn Vader hem geen oogenblik uit het oog verloren, en zocht hem reeds eer het kind zelf zich verloren gevoelde.

Maar laat 't beeld nu varen, en denk uzelf alleen in de positie van geestelijke verdooldheid in.

Niet van een wereldling is hier sprake. Sprake is hier van een kind van God, dat in zijn nabijheid verkeerd heeft; dat zijn verborgen omgang kende; dat onder zijn heilige hoede op den levensweg voorttoog; en dat telkens zoo blijde zingen kon: „De God des heils wil mij ter herder weren; 'k Heb geen gebrek, 'k heb geen gevaar te vreezen. Hij wil mij zacht in liefelijke weiden, aan de oevers van zeer stille waatren leiden."

Maar de verzoeker kwam. Niet in duivelsche gestalte, neen, in een vriendelijke uitlokkende verschijning. Vreugde werd hem voorgespiegeld. Eere of genot hem toegezegd. Invloed of profijt hem als lokaas voorgehouden. En toen waakte de oude zonde uit het hart op. Hij werd geprikkeld. De zonde kreeg vat op hem. Hij gaf toe. Hij overtrad. En op eens was 't, of er een gordijn tusschen zijn hart en zijn God schoof. Hij knielde nog wel, maar de reuke van zijn opgaand gebed sloeg neer. Als hij aan zijn God dacht, was zijn God een God van verre geworden. Zoo werd het donker *om* zijn ziel en *in* zijn ziel. En wel dacht hij eerst nog, dat het niet zulk een vaart zou loopen. Morgen zou hij *weer* bidden, en dan zou 't wel inniger zijn. Maar morgen kwam, en weer knielde hij neer. Maar zijn God verscheen hem niet. Er was breuke. Er was verlating. De verborgen omgang was weg. En wat hij maar niet begreep, of niet begrijpen wilde, was, dat het eerst tot een breuke met zijn zonde moest komen, of de breuke met zijn God zou aanhouden. Wat *hij* wilde was, zijn zonde vasthouden, en toch zijn God niet loslaten. Maar juist dat kon *niet*. En daarom liet zijn God hem los. Los, niet om hem te vergeten. Niet om hem voor altoos af te stooten. Maar om hem juist door de verlatenheid weer ontvankelijk te maken voor de genade van zijn Goddelijk Vaderhart.

Het tijdelijk *loslaten* van zijn ziel was juist een *zoeken* van zijn ziel. De onrust in zijn schuldig hart mocht niet gestild, en mocht niet wijken, maar moest juist geprikkeld worden. Verlegenheid moest in de verlatenheid zijn ziel vermeesteren. Zielsangst, doodelijke zielsangst moest hem bekruipen, om hem zelf met wrevel over zijn afdoling te vervullen. En dan, als 't hart in hem bezweken was, en hij in zijn wanhoop niet wist waarheen, en nu diep doorleefd had wat het was, zijn God te verlaten, dan zou die trouwe Vader zich weer aan zijn schuldig kind ontdekken. Maar dan niet meer in toorn, neen, dan veeleer in zoekende, genadige ontferming, met het engelengejuich reeds in de verte schallend, dat dit kind van God wel verloren *was*, maar nu weer teruggebracht werd tot de schaapskooi van Christus.

Nu is, in zulk een toestand van verdoling, bij het afgedoolde kind van God *de voorstelling vervalscht*. Steeds klaarder werd 't hem in de ziel, dat hij zijn God heeft afgestooten; dat zijn God hem daarom in toorn verlaten heeft; dat dies zijn God zich niet meer om hem bekommert; en dat zijn God zich eer van hem *afkeert*, dan dat Hij hem *zoeken* zou.

In zulk een afgedoolden, zondigen staat der ziel wordt Gods liefde voor ons omluiderd. We kennen, we doorgronden haar niet meer, en raken steeds meer onder den pijnlijken indruk, dat 't van Gods zijde met ons uit is. Vandaar dat in het eind, als het schuldige kind het buiten zijn God niet meer uithouden *kan*, eerst zacht, straks in forscher toon, het smeeken naar zijn God uitgaat: o, God, verwerp mij niet in uwen toorn. Wees mij genadig en ontfermend. Gij alleen kunt mij nog terecht brengen. o, Kom weer in erbarming tot mij. Stoot mij niet af, maar zoek mij, o, mijn God. Gij alleen kunt mij nog vinden en terugleiden!

Het is den afgedoolde dan werkelijk een oogenblik te moede, alsof hij door *zijn* geroep en door *zijn* smeeking zijn God nog tot ontferming *bewegen* moest. Maar dat zijn God, ook onder de scheiding, hem aldoor zoekende was, dat weet hij niet, dat geloofde hij niet, daar vond hij geen steun in voor zijn bezwijkend hart.

Maar *dit* zal hij nu doen. Hij zal roepen, bidden, smeeken. Wie weet of zijn God zich niet nog verbidden laat. En als dat bidden verhooring vond, en als zijn God hem weer zoeken ging, o, dan kon er nog licht in de duisternis dagen. En dan zal 't wel bang zijn, op dat aangrijpend oogenblik als zijn God hem *vindt*, en hij den toorn van Gods aangezicht zal moeten verduren. Maar liever dit nog, dan eeuwiglijk verdoold te blijven. En daarom houdt hij aan, en blijft roepen: Ik dool rond als een verloren schaap, er is geen uitweg, o, mijn God! Erbarm u dan mijner, zoek uw knecht weer, vind mij, en ontdek mij weer het pad naar de schaapskooi.

Zoo, en niet anders, gaat 't toe, en kan 't toegaan in het geestelijk zelfbedrog. Een zelfbedrog waarin de zonde ons vasthoudt.

Maar als dan eindelijk het oogenblik van Gods welbehagen is gekomen, dat de sluier weg wordt geschoven en de gordijn valt, en onze trouwe Vader weer zijn nabijheid eerst zacht naderen, en dan gevoelen en in 't eind zaliglijk genieten doet, dan is het ook opeens met dat zelfbedrog uit, en vindt het schuldige, maar nu verzoende kind zijn God weer, niet zooals hij het zich in zijn schuldige afdoling had voorgesteld, maar zooals hij Hem vroeger, in de dagen van den verborgen omgang, zoo zaliglijk had gekend.

Neen, geen verwijt, nog wel een nawerking van het verwijt in uw eigen hart, maar geen verwijt in het aanschijn waarmee uw God u dan overstraalt. In dat aanschijn, in dat vriendelijk aanschijn niets dan vertroosting, niets dan het welbehagen eener eeuwige liefde, niets dan Goddelijke vreugde over uw terugkeer, met een zachte toeroeping: „Mijn kind, doe 't niet weer. Buiten Mij is er voor u geen glorie, en geen zielevreugde". En als uw God u dan op de diepte der zee wijst, en u zegt, dat daarin uw zonde is weggezonken, en dat *Hij* ze niet meer herdenkt, en ook gij aan uw zonde niet meer zult gedenken, o, dan gaat 't licht weer op, het volle licht van een verzoend God, die zijn herwonnen en teruggevonden kind in de armen zijner ontferming sluit, en u zegent met de bestraling van zijn Goddelijke liefde.

En dan wijkt de valsche voorstelling, alsof zijn roepen het gedaan had, dan ziet het weer aangenomen kind het alles klaar en helder in. *Wie* hem verzocht heeft, en *wat* de valsche trek in zijn hart was, die hem deed toegeven. En waarom dat eerste bidden niet *kon* baten. En waarom hij door die donkerheid heen moest. Niet uit straf, maar om van de wonde zijner zonde genezen te worden.

En dit ook, dat toen hij in 't eind tot het *zware* bidden kwam, niet dit bidden zijn God bewoog, maar het veeleer zijn God zelf was, die hem dit echte bidden *in het hart* gaf.

Zijn God, die hem nooit verliet, maar aldoor socht, Hij was 't die hem zelf dit gebed: *Zoek uw knecht*! uit de ziel deed oprijzen.

En door die worsteling, en door dat bidden heen, voelt hij zich nu weer als een kind van zijn God, dat nooit van zijn God verlaten was, maar in bittere zonde zelf zijn God verliet.

Amsterdam, 4 December 1908.

Komen we thans tot de bezwaren door Ds. Littooy tegen ons standpunt ingebracht, dan gelooven we, dat deze reeds voor een deel ondervangen zijn, door wat we een vorig maal ter nadere toelichting van het rapport over de tucht op doopleden schreven.

Het kwaad van het niet-belijdenis-doen wenschen we allerminst te vergoeilijken of ongestraft in onze Kerken te laten voortwoekeren. Ook denken we er niet aan de schuld van dit kwaad niet bij de doopleden, maar uitsluitend bij de Kerk te zoeken. En evenzoo zijn we het met Ds. Littooy eens, dat het euvel moet aangetast en genezen worden, waar het zit, d. i. bij deze doopleden. Terwijl we, niet minder dan hij, eerbied gevoelen voor de gemeenschappelijke actie der predikanten, die hoe langer hoe meer werkzaam zijn, om dit kwaad weg te nemen. Omtrent al deze punten bestaat tusschen Ds. Littooy en ons geen verschil.

Maar wel handhaven we, dat de gevallen scherp onderscheiden moeten worden en alle doopleden niet over één kam mogen geschoren worden.

Indien een opgroeiend doopslid duidelijk toont, niet tot de belijdenis des geloofs te willen komen, omdat hij daardoor van allerlei wereldsche genoegens afstand zou moeten doen; indien hij de bijeenkomsten der kerk en de catechisatie verzuimt; indien zijn wandel van ware godsvrucht geen het minste blijk geeft en de Kerkeraad na herhaalde en ernstige saamspreking niet eenig teeken vindt, dat hij in dezen gedoopte met een waarachtig geloovige te doen heeft, dan behoeft de Kerkeraad waarlijk niet te aarzelen om zulk-een van de gemeenschap der Kerk af te snijden.

Maar geheel anders staat de zaak, wanneer die weigering om belijdenis te doen, voortkomt uit wat onze vaderen noemden een scrupuleuse conscientie. Van een afkeer van Gods Woord, van een najagen der begeerlijkheden dezer wereld is dan geen sprake. Eer toont heel het leven, dat er waarlijk vreeze Gods in het hart woont. Dat men desniettegenstaande niet tot de belijdenis des geloofs en de toetreding tot het Avondmaal komt, is niet, omdat men het juk van Christus niet op zich wil nemen, maar omdat men voor zich zelf de volle verzekerdheid des geloofs mist en meent zonder die verzekerdheid aan het Avondmaal zich een oordeel te zullen eten. Of de Kerkeraad dan al zegt: ge moet belijdenis des geloofs doen en ten Avondmaal gaan, baat niet, want zulk-een voelt in zijn conscientie zich nog gebonden en durft daarom aan dat bevel niet voldoen. Al stemmen we nu gaarne toe, dat de conscientie derzulken dwaalt; dat het gebod des Heeren: doet dat tot Mijne gedachtenis, hen veroordeelt; dat ze een gansch verkeerden weg bewandelden door het middel, dat God instelde om het geloof te sterken, niet te gebruiken, toch heeft de Kerk ook met zulk een dwalende conscientie rekening te houden. Hier terstond met harde en straffe maatregelen op te treden, zou niet alleen onmenschkundig, maar ook ongeoorloofd zijn. De tucht moet haar ethisch karakter behouden; ze moet in de conscientie zelve haar aanknoopingspunt vinden en de overtuigende kracht van Gods Woord moet daarom eerst op de conscientie hebben gewerkt. Bovendien mag niet vergeten worden, dat al is hier zeker eigen schuld, er evenzeer schuld is van de opvoeding, van de omgeving, van de gemeenschappelijke overtuiging in zulk een streek; schuld ook bij de Kerk des Heeren, die door de prediking niet ernstig genoeg tegen die verkeerde opvattingen heeft getuigd. Voor alle dingen moet daarom door onderwijzing op de Catechisatie en in de bediening des Woords tegen deze vooroordeelen de strijd worden aangebonden. Rusteloos, zonder ophouden, moet de prediker met teedere en zoekende liefde die bezwaren uit den weg ruimen, en uit Gods Woord aan dezulken de verplichting voorhouden om tot belijdenis des geloofs te komen. En eerst als al deze door God voorgeschreven middelen niet baten en de conscientie onder Gods Woord zich niet gevangen wil geven, dan kan het oogenblik komen, dat de Kerkeraad dezulken van de gemeenschap der Kerk vervallen moet verklaren. Maar de ervaring heeft ons geleerd, dat het bij degenen, die waarlijk God vreezen, tot zulk een uiterste wel niet behoeft te komen. Vooral in het Noorden van ons land is daarvoor de eerbied voor Gods Woord nog te groot. Men drijft daar minder op het mystiek gevoel; men wil voor Gods Woord wel buigen. En als het den prediker maar gelukt, uit de Schrift de conscientie te overtuigen, dan is er wel bereidwilligheid om te gehoorzamen. Niet door uitwendige dwangmaatregelen, die eer prikkelen tot verzet, maar door de kracht van Gods Woord moet deze misstand uit den weg worden geruimd.

Aan den indruk der prediking is het te danken, dat dit kwaad, gelijk Ds. Littooy opmerkt, in den laatsten tijd op verblijdende wijze afneemt, maar niet aan het weigeren van den doop aan de kinderen dezer doopleden. Wat Ds. Littooy desaangaande schreef, berust op minder juiste inlichting. In een schrijven van een onzer predikanten uit het Noorden wordt integendeel juist bitter geklaagd over de gevolgen van dezen maatregel. We laten, zonder den naam van onzen zegsman te noemen, dit schrijven hier volgen, ook om te doen zien, dat we niet zonder oorzaak aan de alarmklok hebben getrokken:

Hooggeachte Redacteur!

Ik kan niet nalaten u even mijn hartelijken dank voor en mijn instemming met uw artikel over de „Doopskwestie" in de *Heraut* te betuigen. Ook in onze Classis zijn een paar gemeenten, waar 't getal der ongedoopte kinderen groot is, en zelfs waar er bijna geen kinderen meer gedoopt worden. Door de ouders, zooals u schreef, door den doop en om den doop hunner kinderen te dwingen belijdenis af te leggen, heeft men eer onwilligheid dan gewilligheid bewerkt. 't Komt meer dan eenmaal voor, dat de ouders naar de Hervormde Kerk gaan, om hun kinderen te laten doopen, ja zelfs, dat ze voor goed naar die Kerk teruggaan, die natuurlijk met open armen staat om hen te ontvangen.

't Onderscheid tusschen ons en een Volkskerk is toch niet, dat zij wel en wij niet de kinderen op grond van het verbond doopen, maar dat zij niet en wij wel de tucht handhaven.

Nog eens, ik dank u zeer voor de heldere en klare uiteenzetting, vooral ook omdat ik geloof, dat dit veel zal bijdragen tot verstand der zaak en tot heil onzer Kerken.

U beleefd maar vriendelijk groetend,

Uw dw. dnr.,

N. N.

Acht Ds. Littooy zulke toestanden wenschelijk?

Het ernstige bezwaar, onzerzijds aangevoerd, dat de weigering van den doop een tuchtmaatregel is, die niet in de eerste plaats de ouders, maar de kinderen treft, die aan deze zonde part noch deel hebben, laat Ds. Littooy onaangeroerd. Of liever, hij merkt alleen op, dat zoodoende de gedachte meer en meer ingang zal krijgen, dat ieder kind bij den doop een „doopsgenade" ontvangt. Nu behoeft Ds. Littooy niet bevreesd te zijn, dat *de Heraut* deze roomsche voorstelling in de hand zal werken. Maar op dien zelfden grond zou men evengoed kunnen zeggen, dat het beter was den heelen kinderdoop af te schaffen. Eer vreezen we, dat in onze Kerken allengs een beschouwing van het Sacrament veld wint, die niet gereformeerd maar juist Zwingliaansch is; een beschouwing, waartegen Calvijn heel zijn leven lang gestreden heeft, alsof het sacrament alleen een bloot uitwendig teeken is, dat met de genade Gods niet te maken heeft. Een kerk, die het grootste deel van haar kinderen ongedoopt laat, werkt die beschouwing zeer zeker in de hand. Maar afgescheiden daarvan hebben we niet door vrees voor een verkeerde opvatting, maar door het gebod van Christus ons te laten leiden. Hij heeft gesegd: laat de kinderkens tot Mij komen en verhindert ze niet. En zoolang van een kind nog verondersteld mag, dat het in het Genadeverbond geboren is, mag de Kerk aan zulk een kind den doop niet weigeren.

Het laatste bezwaar, dat Ds. Littooy te berde brengt, is, dat het stellen van doopgetuigen vaak zoo lichtvaardig geschiedt en zoo weinig waarborg biedt voor een christelijke opvoeding. Het gewicht van deze bedenking ontkennen we niet. Want, waar de waarborg voor een christelijke opvoeding geheel ontbreekt, mag de doop niet bediend worden. Maar ook hier geldt de regel: abusus non tollit usum; het misbruik heft het gebruik niet op. Laat de Kerkeraad dan strenger toezien op hen, die als getuigen optreden. Blijkt het, dat deze getuigen hun plechtig aangegane verbintenis niet nakomen, dan trede de Kerkeraad tegen zulke getuigen, desnoods met censuur, op. Een bloote formaliteit mag het getuige-zijn nooit worden. En ligt het niet nakomen dezer verplichting niet aan de getuigen zelf, maar aan den onwil der ouders, dan bestaat er zeker voor den Kerkeraad alle reden, om aan zulke ouders den doop van hun kinderen niet meer toe te staan. Een magische kracht kennen wij aan den Doop niet toe. En ouders, die hun kinderen als heidenen laten opgroeien, bespotten den Heiligen Doop, wanneer ze toch voor die kinderen het teeken en zegel van het Genadeverbond begeeren.

Gaarne vestigen we de aandacht op *Filippus Recensiebode, orgaan tot keuring en aanbeveling van volkslectuur*, waarvan nu reeds de tweede jaargang het licht ziet.

Bij den schat van literatuur, die telkens op onze tafel wordt uitgespreid, is wel een goede keurmeester noodig. Tot op zekere hoogte wordt die taak dan ook vervuld door de recensenten, die in onze Christelijke pers hun oordeel zeggen, over hetgeen hun ter beoordeeling wordt aangeboden. Maar het was toch een zeer goede gedachte van het Gereformeerd Tractaat-genootschap „Filippus", om een afzonderlijke recensiebode uit te geven, die voortaan zesmaal in het jaar zal verschijnen. Hier toch vindt men niet, zooals in een weekblad, welks beperkte ruimte den recensent bindt, slechts een enkel boek besproken, maar krijgt men een vrij volledig overzicht over hetgeen in de laatste maanden de drukpers verliet. Reeds daardoor wordt de keuze van de literatuur voor dengene, die over een niet al te ruime beurs beschikt, zooveel gemakkelijker. Hij overziet als met één oogopslag het veld en kan de rijpste halmen kiezen. Bovendien is het aan „Filippus" gelukt voor dezen recensiearbeid een staf van medewerkers zich te verzekeren, wier naam ons borg staat, dat we hier een grondige, degelijke en Christelijke beoordeeling zullen krijgen. De redactie bestaat toch uit mannen als Ds. H. A. van Andel te Baarn; Dr. Joh. L. Breen te Amsterdam; Ds. G. Doekes van Nieuwdorp; Ds. C. Liedeboom van Gorinchem, Dr. S. O. Los van Pretoria en Dr. B. Wielenga van Arnhem. De eerste aflevering van den tweeden jaargang, ons ter kennismaking toegezonden, legt dan ook getuigenis af van ernstigen arbeid. Van recensies, die als passe partout's voor elk boek kunnen dienst doen, is hier geen sprake. Elk boek is met zorg gelezen, wordt naar hoofdinhoud en bedoelen juist geschetst en met welwillende critiek beoordeeld. Maar wat voor ons de meeste beteekenis heeft is, dat niet alleen de kunstwaarde, maar ook het Christelijk gehalte getoetst wordt. Zoo kan deze Recensie-bode als een vertrouwbare gids dienst doen, om ons Christelijk publiek voor te lichten, welke boeken waard zijn op onze leestafel of in onze bibliotheek een plaats te krijgen. De geringe prijs van ƒ 0.75 behoeft zeker geen bezwaar te wezen, om dezen recensent zich aan te schaffen.

Vereenigingsleven.

WERKLOOSHEID.

Over het geheele land zijn met begrijpelijke belangstelling gevolgd de discussiën, welke onlangs in de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn gehouden naar aanleiding van de interpellatie Troelstra inzake de werkloosheid.

Bij de discussies moest het toch uit den aard der zaak uitkomen, hoe de Regeering zich stelde tegenover de sociale nooden des volks eenerzijds en tegenover de beteekenis en de taak van het particulier initiatief anderzijds.

Met buitengewoon schrille kleuren werd het kwaad der werkloosheid geschetst door den interpellant, die echter naar het inzien van Dr. J. Th. de Visser, een man, die op 't gebied van het de werkloosheid bestrijdend particulier initiatief recht van meespreken heeft, geen te schreeuwende kleuren gebruikt had, maar in zijn schildering nog zelfs min of meer bij de werkelijkheid ten achter gebleven was.

Minister Heemskerk verklaarde evenwel, dat de inlichtingen, waarover de Regeering te beschikken had, leerden, dat de werkloosheid wel niet minder was dan het vorig jaar, maar dat men toch genoeg gezegd had, als men zich voorzichtiglijk aldus uitdrukte, dat ze eerder *iets* erger was. Naar Z.Exc. uiteenzette, was het kwaad geconcentreerd in enkele bedrijven en daarbij nog in slechts enkele steden, met name de drie groote steden van ons land, terwijl de toestand over 't geheele land genomen, geen buitengewone reden tot ongerustheid gaf. Echter was in 's Ministers oog de toestand ook in de meest geplaagde steden niet van zulk een bedenkelijkheid, dat gesproken kon worden van een noodstand, welke ingrijpen van Overheidswege zou rechtvaardigen.

In hoeverre Minister Heemskerk de verhoudingen juist weergaf, kan geheel buiten beschouwing blijven. Wel zij terloops opgemerkt, dat men zoo in 't particuliere leven van dezen en genen wel eens mededeelingen ontvangt, waaruit blijkt, dat in sommige streken van ons land eer een tekort dan een overschot van werkkrachten bestaat. Dat helpt echter voor de groote steden al heel weinig, omdat in vele gevallen een groote stads-werkman als plattelands-arbeider een zeer geringe mate van geschiktheid vertoont.

In ieder geval was men het dáárover eens, dat het kwaad der werkloosheid in verschillende steden bestaat, en wel in erge mate, en dat iets, ja zelfs veel, ter bestrijding van het kwaad zelf en van de gevolgen ervan moet gedaan worden.

De vraag was nu maar, *wie* het moest doen en *hoe* het gedaan zou worden. Behoorde die arbeid tot de bevoegdheid en den werkkring der Rijks- en Gemeentelijke Overheid, of wel kwam zij voor rekening van het particulier initiatief, met dien verstande, dat de overheid alleen zou mogen ingrijpen, indien een noodstand intrad, die van dien aard was, dat het nationale leven zich zelf niet meer zou kunnen redden en inderdaad voor zijn vrije ontwikkeling ernstig gevaar ging loopen.

Die vraag was, zooals in 't oog springt, een levensvraag voor den hier op den voorgrond buigenden tak van het vereenigingswezen, d. i. van het geconsolideerde particulier initiatief.

Het is toch zeer begrijpelijk, dat in al die gevallen, waarin de overheid finanticel gaat steunen, de particulieren de koorden hunner beurzen langzaam-aan toetrekken, zóó, dat per slot van rekening de overheidssteun alleen overblijft, omdat het particulier initiatief geheel teruggetreden is.

Minister Heemskerk heeft dat ten volle beseft, en heeft voor het vereenigingsleven op krachtige wijze het pleidooi gevoerd, op zulk een wijze zelfs, dat iedere motie onaannemelijk werd verklaard, — zelfs de bekende motie Treub, indien zij van de Overheid iets anders en iets meer verlangde, dan alleen dan in te grijpen, als het particulier initiatief zich van de vervulling zijner taak onthield, of in die vervulling onmachtig bleek.

Van de taak der Kerk is in dit verband in de Kamer ten eenenmale gezwegen, zoodat èn daarom, èn omdat in deze rubriek bijzonderlijk over het vereenigingsleven gehandeld wordt, ook hier daarover gezwegen kan worden, zonder dat daaruit zou worden geconcludeerd, dat de Kerk o. i. geen taak in deze zou hebben.

Voor het vereenigingsleven is het van zeer groote beteekenis, te zien, wat er nu verder is gebeurd, met name in Den Haag, een der groote steden, in welke de werkloosheid het ergst is, en waar de zaak daarom zulk een belangrijk karakter verkreeg, wijl in den Raad dier gemeente de heer Treub, voorsteller der bekende motie, zitting heeft en wijl daar reeds een actief comité tot bestrijding der werkloosheid bestaat.

Kort na de aanneming der motie werd namelijk voorgesteld, dat de Raad van 's Gravenhage steun zou verleenen aan dat Comité. Dat werd voorgesteld en aanbevolen tegen den zin van de leiders van het Comité, die het voorstel zoo sterk mogelijk bestreden, omdat huns inziens de hartader van het particulier initiatief werd doorgesneden, zoodra de Gemeente steun ging verleenen op grond van de opvatting, dat de bestrijding der werkloosheid zou behooren tot de competentie der gemeentelijke overheid.

Na krachtige bestrijding, en niet dan nadat aan den Raad te verstaan gegeven was, dat de hoofdleiding van het Comité de verantwoordelijkheid voor den gang van zaken niet wenschte te dragen indien gemeentelijke steun opgedrongen werd, verwierp de Raad het voorstel om het Comité te dwingen, een niet gewenschte subsidie te aanvaarden.

Men moet zich over deze houding van hen, die als voorstanders van het particulier initiatief zulk een krachtige stelling innamen, van harte verblijden, omdat zij een krachtig pleidooi geleverd hebben voor de belangen van het vereenigingsleven.

Het vereenigingsleven, voor zoover het zich opmaakt om een arbeid te verrichten, waarbij het voor een zeer voornaam deel — oogenschijnlijk zelfs in de allereerste plaats — aankomt op het bijeenbrengen van geld tot stichting en instandhouding van inrichtingen enz., kan zich alleen dán krachtig en gezond ontwikkelen, als men zich van meet af op het standpunt plaatst, dat het zich zelf moet redden, en dat het particulier initiatief het zonder overheidshulp af moet kunnen.

Wellicht zal men hier tegenvoeren, dat toch in breeden kring niet naar deze opvatting geleefd wordt, omdat dezerzijds b.v. voor ons Christelijk onderwijs steeds op meerderen steun wordt aangedrongen.

Daarop zij geantwoord, dat het in dat geval gaat om gelijkstelling met concurreerende instellingen, die ten onrechte en met toepassing van een onbillijk stelsel boven de onze bevoordeeld worden, maar dat het door de strijders voor de Christelijke School steeds als een zuivere toestand is aanbevolen, wanneer de Overheid zich van al en steun onthield en het terrein van het onderwijs volkomen vrij liet voor het particulier initiatief. Alleen zou het dan waarschijnlijk hierop uitloopen, dat het particulier initiatief van Christelijke zijde den strijd om het bestaan krachtig volstreed, maar dat ten gevolge van het uitblijven van voldoend particulier initiatief van *andere* zijde, een noodstand zou ontstaan, die de Overheid toch weer tot op zekere hoogte tot ingrijpen zou noodzaken.

Daar komt ten aanzien van de quaestie der werkloosheid nog dit bij, dat het daarbij niet alleen gaat om de vraag, of de Overheid ook eenigermate steunen zal, aangezien de opvattingen — zooals bij de debatten in de Tweede Kamer en in den Haagschen Gemeenteraad gebleken is — over 't algemeen zoo zijn, dat in niet Christelijke kringen uit het thans toekennen van eenigen steun de conclusie zou zijn getrokken, dat aanvaard was het beginsel, volgens hetwelk de zorg voor de werkloozen en de strijd tegen de werkloosheid niet behoort tot de bevoegdheid van het particulier initiatief, maar tot die van de overheid, wier dienaresse het particulier initiatief op z'n hoogst zoo mogen zijn. Het aanvaarden van steun ware dus in dit geval geweest — zooals we reeds zeiden — het verloochenen van het levensbeginsel van het particulier initiatief en het doorsnijden van de hartader ervan, omdat een gemeentelijke bijdrage zou beschouwd zijn als het zetten van een eersten stap — die logisch gevolgd zou moeten worden door meerdere — op een terrein, waarop niemand het recht zou hebben, aan de werkzaamheid der overheid paal en perk te stellen.

Uit de Pers.

Het vraagstuk van het afgeven van attestatiën aan doopleden had in de Kerken van Zeeland eenige moeilijkheid veroorzaakt.

Naar het oordeel van enkele broeders mocht een dooplid geen attestatie ontvangen, omdat hij door den doop wel in de algemeene Kerk, maar niet in het plaatselijk instituut ingelijfd werd.

De classis Middelburg droeg aan een viftal broeders op over deze vraag een rapport in te te dienen, dat thans in het licht verscheen. Dit rapport luidt aldus:

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders!

Op de Classisvergadering van 5 Mei 1908 werd door de Kerk van Oost-kapelle de vraag ter tafel gebracht: zhoe denkt de Classis over het afgeven van Doop-attesten? En op de vergadering van 11 Augustus j.l. werd over deze materie breedvoerig gediscussieerd, en ten slotte besloten: zde Classis benoeme eene Commissie om de zaak vande Doopleden eens historisch en Kerkrechtelijk te doorzien, en de volgende Classis te dienen met een zoo mogelijk de zich hierbij opdoende wetenschappelijke en practische vragen beantwoordend rapport.z

De broeders (Ds. Boeyenga, Ds. Bouma, Dr. Kuyper, Ds. Meulink en Dr. Wagenaar) hiervoor benoemd, hebben de eer bij deze het navolgende te rapporteeren:

1e. dat de Commissie, na breedvoerige bespreking, zich éénparig stelt op het standpunt van het bekende rapport Bavinck-Rutgers, zadvies inzake kerkelijk optien en tucht over zoogenaamde Doopledenz. Uit dat rapport brengen zij in herinnering: a. dat onderscheid gemaakt moet worden tusschen gedoopten die onvolwassen zijn, en dezwege niet tot belijdenis en verbintenis kunnen komen, en tusschen gedoopten die wel tot jaren van onder-

scheid zijn gekomen, maar, om wat oorzaak dan ook, geen belijdenis des geloofs hebben afgelegd; b. dat van gedoopte kinderen ten allen tijde algemeen aangenomen is geworden dat deze wel degelijk te beschouwen zijn als leden van dat instituut waarin zij gedoopt zijn, zij het ook als onvolwassen leden; c. dat de gedoopte kinderen lid zijn van het instituut der Kerk, door de keuze en daad van hen, die, gelijk bij meerdere formeele handelingen, den smond zijn van de onmondigen; d. dat de kerkelijke tucht over gedoopte kinderen, uit den aard der zaak, niet anders dan incomplect kan zijn, en zich moet bepalen tot een woord van waarschuwing, vermaning, berisping en dergelijke middelen; e. dat de gedoopten, als zij volwassen zijn geworden, maar niet tot belijdenis en verbintenis komen, op den duur gerekend moeten worden als te staan buiten het kerkelijk instituut. En volgens à Lasco èn volgens Voetius staan gedoopte volwassenen, die geen belijdenis gedaan hebben, buiten het kerkelijk instituut, bij de eerste na formeele ex-communicatie, volgens een tweede in de kerkrechtelijke beschouwing en behandeling als zoodanig; f. dat wat aangaat den gewenschten leeftijd om belijdenis des geloofs af te leggen, geschreven is: »dat de Kerkeraad alle gedoopte leden zijner Kerk, die op hun 18e levensjaar door eigen schuld nog niet tot belijdenis en verbintenis gekomen zijn, wegens hun kerkelijk verzuim in behandeling neemt, door hun als gedoopte leden hunne schuld voor God voor te stellen.

2e. Waar geconstateerd wordt dat van het begin der Reformatie af de Gereformeerde Kerken de gedoopte kinderen als leden van het Kerkelijk instituut hebben beschouwd en behandeld en geoordeeld hebben dat zulks gedaan moest worden totdat die kinderen tot vollen wasdom waren gekomen — daar is Uwe Commissie van oordeel, dat hieruit als van zelf en rechtstreeks voortvloeit de consequentie, dat aan gedoopte kinderen, bij vertrek naar elders, eene attestatie behoort gegeven te worden. Evenwel moet hierbij rekening met hun kinderlijken leeftijd gehouden worden, en is het eisch hen als onmondigen te behandelen. Men mag aan onmondige kinderen niet een stuk in handen geven, waarmede zij zelfstandig zouden kunnen en moeten optreden. Een doopattestatie, waar noodig, moet gegeven worden óf aan de ouders of voogden van het kind, ó aan den kerkeraad ter plaatse waar het kind zijn dominatie erlangt.

3e. Uwe Commissie heeft ook de vraag overwogen of deze kerkrechtelijke beschouwing, waarbij het kind krachtens den H. Doop als lid van het kerkelijk instituut gerekend wordt, niet eenigermate in strijd komt met de dogmatische stelling dat de H. Doop inlijft in het Lichaam van Christus, in de heilige, algemeene, Christelijke Kerk (1 Cor. 12: 13; Ef. 4: 4 en 5). Maar zij is van oordeel, dat hier van geen conflict sprake is, overmits men bij de Sacramenten in het algemeen, en dus ook bij den H. Doop in het bijzonder, te onderscheiden heeft tusschen de beteekende zaak en het uitwendige teeken. De onzichtbare genade van den H. Doop is zeer zeker dat Christus de uitverkorenen wascht met Zijn bloed, en ze inlijft in Zijn Lichaam, maar het uitwendige, zichtbare, teeken lijft in de zichtbare, geïnstitueerde Kerk. Dit blijkt met name wel daaruit dat de bediening van het Sacrament steeds door een ambtsdrager en in een geïnstitueerde Kerk plaats heeft. Ze zou een volwassene niet doopen, als hij niet van voornemen was zich aan te sluiten bij het instituut der Kerk, dat hem den Doop toediende. Bij elke doopsbediening worden stipulatien aangegaan, die zeer nauwe banden leggen tusschen den gedoopte en het kerkelijk instituut. En zulks geldt óók voor de kinderen.

4e. Voor wat de praktijk van het kerkelijk leven aangaat is Uwe Commissie van oordeel: a. dat bij de bediening van den H. Doop de ouders zelve een groote verantwoordelijkheid op zich nemen »of gij niet belooft en u voorneemt, dit kind, als het tot zijn verstand zal gekomen zijn, in de voorzeide leer naar uw vermogen te onderwijzen of te doen onderwijzen.« Zij zelve hebben dus hun kinderen naar de kerk te laten gaan, en ter catechisatie te zenden; b. dat bij het vertrek hunner kinderen naar elders, de ouders zelven de doopattestatie voor hun kinderen hebben aan te vragen, en deze aan den betrokkenen kerkeraad hebben te zenden; dat de kerkeraden in deze de ouders hebben te controleeren, en bij gebleken verzuim hebben zij in correspondentie te treden met den kerkeraad ter plaatse waar het gedoopte kind zich bevindt; d. dat de ouders zorgvuldig hebben na te gaan, of bij verdere verhuising hunner kinderen naar een andere plaats, ook de doop-attestatie medegaat; e. dat het wenschelijk is doop attestaties te geven zoolang de gedoopten nog niet meerderjarig of nog niet gehuwd zijn, maar meerderjarigen en gehuwden óók kerkelijk als volwassenen te beschouwen, aan wie, zonder meer, geen doopattestaties behoort gegeven te worden; f. dat men met afsnijding van doopleden, meer of minder formeel, nimmer lichtvaardig zij, en zulks in geen geval doe zonder ingewonnen advies van de meerdere vergadering.

Dr. A. Kuyper Jr., Rapporteur.
Ds. J. Bosvinga.
Ds. L. Bouma.
Ds. H. Meulink.
Dr. L. H. Wagenaar.

Dit rapport heeft niet alleen voor de Kerken in Zeeland, maar voor de Kerken in het algemeen belang.

Zeer helder en duidelijk zijn de beginselen uiteengezet, die tot een oplossing van dit vraagstuk moeten leiden, en met de practische wenken aan het slot kunnen al onze Kerken winst doen.

Officieele Berichten.

Zevenbergen. 26 Nov. Onze geachte leeraar, Ds. L. G. Goris, hoopt op 23 Dec. a. s. den dag te herdenken, waarop hij voor 25 jaar in het ambt werd ingeleid.

Achtereenvolgens diende hij de gemeenten Langeslag Emmer, Veenwouden, De Knijpe en Zevenbergen.

Het worde zijn Eerw. nog vele jaren vergund werkzaam te zijn in den dienst des Evangelies, naar lichaam en ziel geschraagd ten zegen voor velen, en zijn Zender ter eere.

Namens den Kerkeraad:
G. Bax, *scriba.*

De classe Brielle, vergaderd te Hellevoetsluis den 11en Nov. l. l., heeft praeparatoir onderzocht den heer M. A. van Pelt, candidaat aan de V. U., en hem met alle stemmen beroepbaar gesteld voor de Geref. Kerken in ons Vaderland. Stille de Heere hem tot een rijken zegen voor Zijn Koninkrijk.

Namens de classe v. n.:
R. J. Aalberts, *praeses h. t.*
A. Delfos, *scriba.*

Hellevoetsluis, 12 Nov. 1908.

Onze geachte leeraar, Ds. C. B. Schoemakers, maakte gisterenmorgen, tot blijdschap van Kerkeraad en Gemeente, bekend, dat hij vrij moedigheid gevonden had om voor de roeping van de Geref. Kerk te Francker te bedanken.

Namens den Kerkeraad voornoemd:
J. Eigeman Wzn., *scriba.*

Alphen (Z.-H.), 30 Nov. 1908.

Glankerbrug. Het was voor de gemeente alhier op Woensdag 18 November l. l. een groote blijdschap dat zij het nieuwe en doelmatig kerkgebouw in gebruik mocht nemen, dat ontwerper en aannemer alle eer aan doet. Het kerkgebouw was gevuld met een groote en blijde schare. De consulent, Ds. H. de Bruijn van Enschede, ging voor in den gebede en bediening des Woords. Z. Eerw had tot tekst Ps. 48: 10 „O God, wij gedenken Uwer weldadigheid in het midden Uws tempels". Z. Eerw. wees op 't dankbare Israel, op den Godlievenden Israeliet en op de hoogbevoorrechte Nieuw Testamentische gemeente. Aan het einde zijner predicatie sprak hij een woord van dank tot architect, aannemers en tot allen die aan het tot stand komen van het gebouw hadden meegewerkt, doch gaf bovenal Gode de eer. Hierna trad Ds. Prinsen van Enschede op, die in een korte toespraak den hartelijken gelukwensch van Enschedees kerkraad en gemeente vertolkte, de bede tevens daarbij voegende, dat de Heere de bediening heerlijk mocht maken in het midden Zijner kerk te Glanerbrug. Vervolgens trad op Ds. Zijlmans van Hengelo namens de classis Deventer, en hierna de heer De Braal, namens den kerkeraad te Gronau, die beiden een hartelijk woord van gelukwensch tot de gemeente spraken. Hierna ging Ds. de Bruijn voor in dankzegging en gebed. Het was een onvergetelijke ure; doch als wij op den financieelen kaststand zien, gaan wij bezwaard de toekomst te gemoet. We staan nog voor een aanzienlijk tekort, en de tijd nadert en is spoedig daar van den laatsten betalingstermijn.

Namens den Kerkeraad te Glanerbrug:
K. van den Berg, *scriba.*

Kort verslag van de vergadering der Geref. Kerken in de classis Schiedam, gehouden Dinsdag 10 Nov. 1908 te Schiedam.

1. Namens de roepende Kerk van Rozenburg opent Dr. Greydanus de vergadering met het laten zingen van een psalmvers, lezen en gebed. In enkele woorden worden gedacht de 40 jarige ambtsbediening van Ds. Sieders, en de huwelijks jubilea van Ds. Drost en Ds. Koster.

2. De credentiebrieven worden onderzocht en in orde bevonden.

3. Ds. Meynen neemt plaats als praeses, Ds. Koster als assessor, Ds. v. Haeringen als scriba en Ds. v. d. Ende als adjunct scriba.

4. De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

5. De kerken van Hoogvliet, Portugaal en Pernis blijven denzelfden financieelen steun ontvangen als het vorige jaar.

6. Het besluit van 26 Nov. 1907 inzake art. 13 wordt teruggenomen. Dss. Sieders, Goslinga, Vonk, bis. Ter Slaa en Den Boer worden aangewezen om nadere voorlichting te geven inzake art. 13.

7. Het bezwaarschrift van een broeder ouderling eener kerk wordt behandeld. Aan die kerk wordt geadviseerd, de zaak opnieuw te behandelen in overleg met twee genabuurde kerken.

8. In eenige tuchtzaken wordt raad gegeven.

9. Het percentage der verschillende kerken in de classis blijft hetzelfde.

10. De nog niet saamgesmolten kerken worden vermaand. De kerkvisitatoren zullen acht geven op de zaak der vereeniging.

11. De rondvraag naar art. 41 wordt gehouden.

12. De vacaturebeurten worden aldus geregeld. Pernis: Dec. Ds. Goris; Jan. Ds. v. d. Ende; Febr. Ds. Jonkers. Poortugaal: Dec. Ds. Goslinga; Jan. Dr. Greydanus; Febr. Ds. van Haeringen; classis Brielle: Ds. Koster.

13. Benoemd worden: tot deputaten voor de kerkvisitatie: Dss. Sluyter, Meynen, Sieders, Goslinga als primi; Dss. Koster, Drost, Goris en Jonkers als secundi; tot deputaten voor het nazien van het archief: Dss. Drost en Sieders; tot scriba: Ds. v. d. Ende; tot adj.-scriba: Ds. Meynen.

14. De volgende cl. vergadering zal D. V. gehouden worden Dinsdag 23 Febr. De roepende Kerk is Vlaardingen A, praeses Ds. Sieders.

15. Ds. Sieders sluit de vergadering met dankzegging.

Namens de classis:
F. J. v. d. Ende, *adj.-scriba.*

Kort verslag van de Vergadering der classes Dordrecht van 12 Nov. 1908

De vergadering wordt op de gewone wijze geopend. In het moderamen nemen zitting Ds. Voogel, praeses, Ds. Bruins, assessor, Ds. Heij, scriba.

Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.

De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

De assessor, Ds. Bruins, wenscht namens de classis Ds. Voogel geluk met zijn zilveren ambtsjubileum en zilveren huwelijksfeest, waarvoor Ds. Voogel dankzegt. Hem wordt toegezongen Ps. 134: 3.

Ds. Van Dam rapporteert over de Zending. Restitutie van de gemaakte onkosten voor de uitzending van Dr. Esser en de repatriëering van Mevr. de Wed. Ruyssenaars kan niet van Gen. Depp. gevorderd worden. Van de Keucheniusschool moest een leerling verwijderd. In het Zendingsblad zal worden opgenomen een verkort bericht over den toestand op ons Zendingsterrein. Van Dr. Esser kwam een bemoedigend schrijven. De reparatie van de pastorie zal niet veel kosten. De Pinkstercollecte moet gestort in eigen Zendingskas. Een kerk, die nog niet een bijzondere bijdrage leverde voor de gemaakte bijzondere onkosten, wordt vermaand.

Ds. Meijnen rapporteert over de gehouden kerkvisitatie, welk rapport gunstig luiden kan. Kerkvisitatoren wordt opgedragen voortaan ook onderzoek te doen naar de practijk bij den kinderdoop in verband met de toelichting op de Gen. Synode van Arnhem, gegeven op art. 56 DKO.

Door Ds. Hepp wordt een rapport uitgebracht over de vraag: Hoe te handelen bij het onderzoek naar de bewegredenen, die een examinandus geleid hebben tot het staan naar het ambt van Dienaar des Woords. Dit rapport zal een plaats krijgen in de *Dordrechtsche Kerkbode*. Op de volgende vergadering zal beslissing genomen worden over de conclusies.

Aangenomen wordt het voorstel van Gen. Depp. voor art. 11 en 13 om de kerken van Antwerpen en Brussel uit te schakelen uit het classicaal en provinciaal verband voor zoover betreft de naleving van dat art. 13 DKO, en ze daarvoor te brengen in rechtstreeksch rapport met de Generale Synode.

Onderscheidene kerken vragen en ontvangen advies. Aan Sliedrecht wordt toestemming gegeven in een bepaalde censure voort te varen tot den tweeden trap.

Antwerpen vraagt en ontvangt verhooging van steun naar art. 11.

Vacaturbeurten worden geregeld.

Roepende kerk voor de volgende vergadering is die van Sliedrecht.

Ds. Bruins eindigt met dankzegging.

De praeses sluit de vergadering.

Namens de classes,
Ds. A. C. Heij.

Brandwijk, 17 Nov. 1908.

Buitenland

Engeland. Dr. Pierson's protest tegen de moderne richting toegepast op de zending.

In het November-nummer der *Missionary Review of the World* heeft de redacteur Dr. Pierson gemeend te moeten optreden tegen Dr. R. Wardlaw Thomson, secretaris van de beroemde „London Missionary Society." Deze toch had in een toespraak als voorzitter van de Congregational Union in de City Temple te Londen, de kerk van den modernen predikant Campbell, uitgesproken dat hij ook op het gebied der zending partij koos voor de moderne richting.

Dr. Thomson's betoog kwam hierop neder, dat er behoefte bestond aan een nieuwe drangreden om het zendingswerk door te zetten. Die drangreden ontstond volgens Dr. Thomson hierdoor, wijl men, zooals hij het zich voorstelt, geheel en al het bekrompen Calvinisme verlaten heeft, dat nog heerscht in de Theologie dier mannen, die onze Zendingsvereenigingen hebben begonnen.

De Theologie welke in de mannen leefde die voor meer dan honderd jaren, het Zendingsvuur in Groot-Brittanje en de Vereenigde Staten deden ontbranden, wordt het bekrompen Calvinisme genoemd. Dr. Thomson is van gevoelen, dat de verkiezing en de verkondiging van het Evangelie aan allen zoo tegenstrijdig zijn, dat men zich zelven tegenspreekt, zoo men het een zoowel het ander wil vasthouden.

De *Hope*, dit vermeldend, voegt zeer juist het volgende er aan toe:

„Wij meenen, dat die kwestie voor goed is opgelost voor allen, die aan het Protestantsch Schriftbeginsel vast houden. Wij gelooven, dat Jezus de taak op onze schouders gelegd heeft, het Evangelie te verkondigen tot aan de einden der aarde, maar wij gelooven niet minder sterk, dat God door het Evangelie de Zijnen trekt uit de tegenwoordige booze wereld.

„Wij begrijpen niet, hoe menschen er toe komen, dat gedeelte der Schrift te verwerpen dat van het eeuwige voornemen Gods handelt. Wij althans vinden meer dan ooit te voren in de verkiezing uit genade den grootsten troost en de krachtigste drangreden om te volharden in het heerlijke werk der Zending. Zij bewaart ons voor moedeloosheid zelfs dan, wanneer wij zien, dat sterren van den hemel vallen en mannen als Dr. Thomson dit vaste fundament verwerpen, en in hunne eigene denkbeelden grooter heerlijkheid zien, dan in het Woord van God."

Dr. Thomson heeft ook nog beweerd: „Onze denkbeelden omtrent de niet-Christelijke wereld zijn tengevolge van nauwere aanraking en betere kennis aanmerkelijk veranderd."

Dr. Thomsons denkbeelden omtrent de heidenen zijn dus veranderd. Waardoor? Door nauwkeurig onderzoek der Heilige Schrift? Neen, door betere kennis omtrent de heidenen, door menschelijk onderzoek. Maar dit onderzoek kan toch niet te niet doen hetgeen de Schrift zegt, dat de heidenen, zich uitgevende voor wijzen, dwaas zijn geworden, en de heerlijkheid van den onverderfelijken God veranderd hebben in de gelijkenis eens beelds van een verderfelijk mensch en van gevogelte, en van viervoetige en kruipende dieren. Waarom ze God ook overgegeven heeft in de begeerlijkheden hunner harten tot onreinigheid, om hunne lichamen onder elkander te onteeren, als die de waarheid Gods veranderd hebben in de leugen, en het schepsel geëerd en gediend hebben boven den Schepper, die te prijzen is in eeuwigheid. (Rom. 1: 22—25).

Dit heeft God ons geopenbaard in Zijn Woord, en nadere kennis omtrent de Heidenen kan ons inlichten omtrent de vormen die de afgoderij onder hen heeft aangenomen, om daardoor te leeren kennen hoe de aanval op het heidendom door de zending moet worden gedaan, welke aanknoopingspunten er door de gemeene gratie onder de heidenen waaronder men arbeiden wil, worden gevonden, om de particuliere genade hun des te beter te kunnen verkondigen. Maar dit verandert niets aan de waarheid, dat er slechts één Naam onder den hemel is door welken ook de Heidenen moeten zalig worden, dat is de naam van Jezus Christus.

Duitschland. Gedachtenisvieringvan Calvijn door de Reformirte Bund.

De „Reformirte Bund" voor Duitschland besloot te Barmen van 20—22 April het gedenkfeest van Calvijn te vieren. De heer Adolff Weerth zal daarbij over den invloed spreken, dien Calvijn uitoefende op de kerk van het Wupperdal. De predikant Hadorn, van Bern, heeft tot onderwerp Calvijn's invloed op de Evangelische kerk in het algemeen; de predikant Simsa zal daarna handelen over „Calvijn als persoonlijkheid;" de hoogleeraar Müller moet vervolgens spreken over „Calvijn en Luther" en de domprediker Lang te Halle over „Calvijn en het piëtisme, terwijl pastor Calaminus van Elberfeld tot onderwerp gekozen heeft: De Calvijnstichting die men in het leven roepen wil. Een rijk programma!

Zwitserland. Op den „Signal" boven Lausanne werd onlangs eene z. g. „retraite pastorale" gehouden, waaraan ongeveer 50 predikanten der Staatskerk en der Vrije kerk deelnamen. Men verblijdde er zich in, dat men over de kerkmuren heen elkander de broederhand reiken kon. De vergadering werd gehouden om een samensmelting der twee kerken voor te bereiden. Hierop bestaat wel uitzicht, daar het te verwachten is, dat Kerk en Staat van elkander zullen gescheiden worden. Na gemeenschappelijk het Avondmaal des Heeren gebruikt te hebben ging men uiteen, met den wensch in zulk een „retraite" elkander nogmaals te ontmoeten.

Zuid-Amerika. Heidensche stammen.

In Zuid-Amerika is nog heel wat door de zending te arbeiden. Alleen in de binnenlanden van Brazilië worden 1,300,000 menschen gevonden, die „als kinderen van het woud" in het heidendom verzonken liggen. Deze menschen zijn verdeeld in 300 verschillende stammen, die alle hun eigen taal of dialect hebben, hetgeen aan de prediking van het Evangelie geen geringe moeilijkheid in den weg legt. Doch men heeft met die prediking nog geen begin gemaakt.

In het kleine Paraguay wonen 80,000 heidenen, die tot verschillende stammen behooren; onder twee wordt zendingswerk gedaan. Langs de zijden der hooge bergen, die zich door Bolivia, Peru en Ecuador uitstrekken, kan men minstens 3 000,000 inboorlingen aantreffen. De meesten hunner leven geheel als wilden; tot hiertoe bleven deze menschen geheel aan hun zelven overgelaten.

Ook in andere deelen van Zuid-Amerika zwerven nog vele heidensche stammen rond, wier getalsterkte moeilijk te bepalen is. Hij die ons al deze dingen mededeelt, voegt daaraan toe, dat onder de Indianen van Zuid-Amerika de banier van het Kruis slechts op zes plaatsen opgericht is.

Feitelijke beletselen om deze volken te bearbeiden, zijn er niet. Het land is toegankelijk en het klimaat over het algemeen aangenaam. Het zou een heerlijk werk zijn als men zich tot een dier stammen begaf om zijn taal te leeren en in schrift te brengen en alzoo het Evangelie daaraan te brengen.

De meesten dezer heidenen dragen geen kleederen en zijn menscheneters. De vijanden die hun in een oorlog in handen vallen, worden meegenomen naar hunne dorpen. Daar worden zij vet gemest, om op een grooten feestdag geslacht te worden. Op zulk een dag is ieder bezig, zijn vreugde door zingen en dansen op de luidruchtigste wijze te kennen te geven, en het slachtoffer wordt gedwongen daaraan mede te doen. Het wordt echter plotseling te midden van de grootste feestvreugde gedood. Van alle zijden valt men op den ongelukkige aan; zijn lichaam wordt verdeeld, gebraden en verslonden. Op zulk een feest is men verzot, ook de kinderen der vijanden ondergaan het lot hunner ouders. De religie der heidenen in Brazilie bestaat eigenlijk in het vieren van zulke feesten. De hoogmoed der overwinnaars wordt er door gestreeld en het bloed van het slachtoffer wordt beschouwd als een zoenoffer voor de geesten hunner broeders, die op gelijke wijze door anderen omgebracht werden.

De zoogenaamde beschaafde lieden die in deze streken wonen, beschouwen deze menschen als wilde dieren, waarop zij jacht mogen maken.

De zendeling W. A. Cook heeft veel in Brazilie gereisd, en was daardoor in de gelegenheid den Bororostam te leeren kennen. Hij deelt mede, dat de menschen van dien stam hunne dorpen op de volgende manier bouwen. Een dertigtal hutten, van palmtakken en bladeren gemaakt, worden rondom een groote hut geplaatst. In de gewone hutten wonen vier à zijf huisgezinnen, terwijl de groote hut als vergaderplaats dienst doet. Geen licht dringt tot deze woningen door, daar er geen vensters in zijn. Van reinheid hebben deze lieden geen begrip; wanneer het in een dorp zoo vuil wordt dat het er niet meer in uit te houden is, worden de hutten in brand gestoken en gaat men zich elders vestigen. De vrouw is de slavin van den man. Zij moet de bosschen in om cocosnoten en andere vruchten te verzamelen, terwijl zij daarbij dikwerf een harer kleine kinderen met zich mede voert. Als ze niet zorgt dat zij genoeg verzamelt voor het gezin, heeft de man het recht haar naar de groote hut te sturen, waar zij dan aan alle mannen is prijsgegeven. De meisjes worden ten huwelijk gegeven terwijl zij nog kinderen zijn, waardoor de mannen gewoonlijk veel ouder zijn dan hunne vrouwen.

Eigenaardig is de manier waarop de verloving plaats heeft. Wanneer een man een meisje tot vrouw begeert, biedt hij de ouders een groote visch ten geschenke aan. Zoodra zij tien of twaalf jaar oud geworden is, brengt hij weer een groote visch of een ander geschenk voor de ouders mede, en de zaak is daarmede klaar.

Onder den Karoahstam, die meer in het noorden van Brazilie zich ophoudt, heerschen weer heel andere gewoonten. Niemand treedt in het huwelijk voordat de volwassen leeftijd bereikt is, en dan wordt daarbij nog geëischt, dat hij of zij die trouwen wil, toont een zekere mate van lichamelijke kracht te bezitten.

De menschen van deze stam meenen, dat de zielen der afgestorvenen rondzwerven, om de menschen die op aarde zijn, allerlei kwaad te doen. Zij denken dat als iemand den geest geeft, diens ziel een woonplaats zoekt in een visch of in een ander dier. Daarom brengen zij de visch en de dieren die zij vangen, eerst naar den priester of toovenaar, om de ziel die daarin mocht huizen, te bewegen een andere woonplaats te kiezen. De zielen der priesters gaan rechtstreeks naar de zon en daarom is de hoogste macht in dit hemellichaam saamgetrokken.

Het komt ons voor, dat de Christelijke kerken in Noord-Amerika geen nieuwe arbeidsvelden hebben te zoeken in Azie of Afrika, maar hun kracht hebben te concentreeren op het wereldideel dat haar het naast is, en waar het arbeidsveld nog zoo goed als braak ligt.

China. Troonverwisseling.

Binnen 24 uur zijn in Peking de Keizer en de Keizerin-Regentes gestorven; een onmondig kind is erfgenaam van de kroon en prins Tschun, die eenmaal te Berlijn kwam om boete te doen over het vermoorden van den Duitschen gezant, heeft thans als regent de leiding der zaken in handen. De kleine, onaanzienlijke persoon (wat het uiterlijk betreft) der keizerinweduwe Tsu hi, verdient in de geschiedenis een eereplaats te nemen naast Maria Theresia, en dat trots haren misslag tijdens den Boxeropstand, want zij heeft gedurende twee menleeftijden haar rijk door de gevaarlijkste crisissen heen gebracht, zonder dat het schip van staat schipbreuk leed. Men heeft haar verweten, dat zij den keizer, haar neef, hard behandelde. Doch dit deden menschen, die niet wisten in welken toestand de keizer zich bevond. Deze was een persoon die duidelijk teekenen van degeneratie vertoonde, die trots zijn middelbaren leeftijd er als een knaap uitzag, die onverstaanbaar sprak, bijna idioot kon genoemd worden, en daarom buiten staat was om te regeeren. Dientengevolge was de oude Tsu-hi wel genoodzaakt de teugels van het bewind in handen te nemen. Trots hare persoonlijke reactionaire gezindheid heeft zij den grond gelegd voor een nieuw China, daar zij door Yan Shi Kai en Yin Tsekang het leger liet reorganiseeren en tegelijk de beoefening der „westelijke wetenschappen", met afschaffing der oude examens voor mandarijnen, op de scholen voorschreef. Haar manifest tegen het omzwachtelen der voeten bij de meisjes is bekend. Zij was eene zeldzame vrouw, die met bewustheid tegen het oude, waaraan zij zelve en haar omgeving gehecht was, inging en die met vaste hand de verwoestingen die door de opium onder het Chineesche volk aangericht werden, te keer ging. Zij was wel uit een oud Mongoolsch adellijk geslacht geboren, doch als „bijwijf van den vierden rang" aan het hof gekomen.

Onder de regeering van deze vrouw is China meer toegankelijk geworden voor het Evangelie. Het is wel waar, dat dit in China evenals in Japan geschiedde, meer met de hoop, dat daardoor de Westersche beschaving meer zal doordringen, doch laat ons hopen en bidden dat door de werking van den Heiligen Geest China in de nieuwe periode, die voor dat rijk aanbrak, steeds meer een land worde waar geestelijke behoefte gevoeld wordt aan het Evangelie van Gods genade in Christus.

Winckel.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

Welk feest wordt er bedoeld in het Evangelie van Johannes, Kap. 10: 22? vraagt B.

We lezen aldaar:

„En het was het Feest der vernieuwing des Tempels te Jeruzalem, en het was winter".

Dit feest heet ook het Feest der tempelwijding of Feest der Lichten. Het was even als het Purimfeest niet door den Heere God ingesteld, maar door de Joden zelf, als een herinnering aan een voor hen zeer gewichtige gebeurtenis, die echter niet in den Bijbel vermeld staat, maar in de zoogenaamde apocriefe boeken.

Ruim anderhalve eeuw vóór Christus stonden de Joden onder de heerschappij der koningen van Syrie. Een hunner, de wreede Antiochus Epifanes, onderdrukte Israel zeer, en wilde den dienst van Jehovah doen ophouden; ontheiligde den tempel en trachtte het heidendom in te voeren.

Tegen hem stonden de Joden op onder aanvoering van het heldengeslacht der Makkabeeën. Een van deze, de dappere Judas de Makkabeeër, overwon de Syriërs, en herstelde na drie jaar op den dag af, den dienst van Jehova weder. Een nieuw altaar werd ingewijd. Ook werden de lampen in den tempel weder aangestoken.

Tot een gedachtenis aan dit laatste ontstaken de Joden op den eersten dag van het feest, 'twelk acht dagen duurde, één licht in hun huizen, den volgenden dag twee en zoo telkens een meer; van daar dan ook de naam Feest der Lichten. Ook sierde men de huizen met palmtakken. Heel het feest leek wel wat op het Loofhuttenfeest. Het viel in den winter, ongeveer op den tijd van ons Kerstfeest.

Onlangs hoorde ik in een samenkomst van jongelingen zeggen, toen er gesproken werd van iemand die gestorven was: „Hij is overleden, dat is, hij is over het lijden heen". Later zei men mij, dat het maar een zinspeling was. Beteekent „overlijden" nu wezenlijk, dat men over het lijden heen is? vraagt G.

Tot antwoord dient, dat die zinspeling wel meer gemaakt wordt; toch is zij niet juist. „Lijden," in overlijden, is een oud woord voor „gaan," zoodat „overlijden" eenvoudig beteekent „overgaan" tot een anderen staat. Dezelfde zegswijze wordt ook in andere talen b.v. in het Fransch gebruikt.

Er wordt wel eens uit scherts van iemand gezegd: „Hij is onder een gelukkige planeet geboren." Het is zeker een dwaas gezegde, maar weet men ook van waar het komt?

Dat alleen die het zeggen dat weten, vriend H. durf ik niet beweren. Intusschen is dat gezegde wel te verklaren.

Oudtijds meende men, dat de aarde in het middelpunt des heelals stond, onbewegelijk, en dat om haar heen draaiden, de zoogenaamde zeven planeten: Zon, Maan, Mercurius, Venus, Mars, Jupiter, Saturnus. (Eerst vier eeuwen geleden, kwam men tot de ontdekking, dat het niet zoo is).

Nu meende men ook, wat zeer verkeerd was, dat die hemellichamen invloed oefenden op het lot der menschen. Onderzocht werd welke planeet in zijn toppunt stond op den tijd, dat iemand werd geboren, en dan heette het dat hij onder dien planeet geboren was; ook bestonden er nog andere wijzen om dat te berekenen. De eene planeet beteekende geluk, de andere ongeluk. Dat dit alles zondig bijgeloof was en is, behoef ik er haast niet bij te zeggen. Ongelukkig is het nog niet de wereld uit.

De heer F. te U. schrijft ons:

„In *De Heraut* van 8 November j.l. las ik het antwoord op de vraag, wat de herkomst van het woord „zoetelaarster" is, en brengt u dat woord in verband met „zieden," d. i. „koken."

„Als Fries zou ik, zonder ooit aan etymologie te hebben gedaan, indien mij die vraag ware gesteld, onmiddellijk gedacht hebben aan het Friesche woord „útelje," dat „uitventen" beteekent. Een marskramer of uitventer van waren langs de huizen heet in het Friesch een „útelder." Ook het Engelsch kent het woord „sutler" in de beteekenis van „toetelaar."

„Zou die gedachte zoo verkeerd zijn geweest, waarmede de waarschijnlijkheid geopend werd, dat in 't oud Nederlandsch een woord van denzelfden stam voor „venten" heeft bestaan (b.v. zoetelen), onafhankelijk van „zieden," waarvan dan natuurlijk het woord „zoetelaarster" zou zijn gevormd, dat tot in onze dagen zou zijn blijven hangen, verbonden aan het speciale soort ventsters, die zich bij 't leger ophouden en daarvan leven?"

Voor deze opmerking vriendelijk dank. Het Engelsch komt hier waarschijnlijk minder in aanmerking, wijl dat — schoon ten deele met het Friesch verwant — het woord eenvoudig later kan overgenomen hebben. Veel meer zegt in elk geval het Friesch, dat op een oorsprong wijst die althans meer duidelijk is. Al is nu hiermee nog de zaak niet uitgemaakt, ze komt er toch verder mee. (Het bezwaar van den geachten inzender dat hij niet meer tot de jongdigen behoort, heeft hij met vele lezers dezer rubriek gemeen, en 't kan gerust vervallen).

CORRESPONDENTIE.

C. A. v. d. B. te Z. We zouden uw vraag eigenlijk moeten richten tot den heer P. P. die, gelijk u zaagt, datgene inzond, waarover u spreekt. We gelooven echter niet, dat het bezwaar waarop u wijst, werkelijk bestaat. Minachting toch behoeft hier volstrekt niet te worden ondersteld.

Hoogkerk.

INGEZONDEN STUKKEN.

(*Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie*).

Aan de *Heraut* lezers en lezeressen heeft ondergeteekende een vriendelijk verzoek. De Christelijke school te Rottevalle bestaat nu 8 jaren. De streek kent bijna ieder. Geestelijke nood en lichamelijke ellende. Wat dit laatste aangaat, Gods zegeningen zijn zichtbaar en het eerste.... Veel wordt daartoe gearbeid. Dat de Christelijke school daarin ook haar invloed doet gelden, is, onder Gods zegen, ongetwijfeld. Maar die invloed kan grooter worden, als er middelen waren. Eén dier middelen nu is, naar ik meen, dat de Christelijke school een bibliotheekje hebbe voor haar leerlingen. (Zie het vorige *Heraut* nummer over de zaak der bibliotheken). In eigen kring heb ik een klein sommetje — ongeveer *f* 15 — verzameld. Zoo wordt het aantal boekjes miniem klein. En daarom dit verzoek. Ge hebt voor een goed deel boekjes, geschikt voor kinderen van 9 tot 13 jaar, liggen, die uitgelezen zijn en mogelijk, voor wie weet hoe lang, weggelegd worden.